

Zpráva o šetření

ve věci neschválení přerušení trestu

Na základě podnětu odsouzeného A., nar. xxx (dále jen „stěžovatel“) jsem se zabývala rozhodnutím ředitele Věznice Odolov o neschválení přerušení výkonu trestu odnětí svobody stěžovatele. Stěžovatel usiloval o přerušení výkonu trestu ve dnech 10. – 12. prosince 2018 z toho důvodu, že by neměl kdo pečovat o jeho dvě děti (jednoletá dcera a dvouletý syn) v době operačního zákroku u jeho družky.

A. Shrnutí závěrů

Věznice Odolov pochybila tím, že neuvedla odůvodnění v rozhodnutí o neschválení povolení opustit věznici (v podrobnostech viz část C.).

B. Skutková zjištění

Blíže neurčeného dne podal vychovatel Věznice Odolov návrh na povolení opustit věznici – přerušení výkonu trestu dle § 56 odst. 2 zákona č. 169/1999 Sb.¹ ve prospěch stěžovatele (dále také jen „povolení opustit věznici“ nebo „přerušení výkonu trestu“). Přerušení výkonu trestu vychovatel navrhoval z důvodu plánovaného operačního zákroku u družky stěžovatele, kdy v této době neměl kdo jiný pohlídat jejich dvě děti. Dne 27. listopadu 2018 zasedla odborná komise, která vydala nedoporučující stanovisko k povolení opustit věznici. Z deseti členů odborné komise zaujal kladné stanovisko pouze vychovatel, ostatní členové komise nedoporučili povolení opustit věznici s odůvodněním, že se nejedná o závažnou rodinnou situaci. Ředitel Věznice Odolov rozhodl bez bližšího odůvodnění dne 28. listopadu 2018, že neschvaluje stěžovateli povolení opustit věznici. Téhož dne byl stěžovatel s rozhodnutím ředitele seznámen.

Stěžovatel také dne 13. listopadu 2018 žádal o rozhovor s ředitelem. Dne 21. listopadu 2018 s ním provedl pohovor zástupce ředitele. Stěžovateli sdělil, že institut přerušení výkonu trestu je vzhledem k jeho výjimečnosti udělován velmi zřídka. Doporučil stěžovateli, aby věc řešil se sociální pracovníci věznice. Toto měl stěžovatel odmítnout. V telefonickém hovoru s pracovníkem Kanceláře veřejného ochránce práv upřesnil zástupce ředitele, že stěžovateli doporučil využití sociálních institucí k péči o děti.

C. Právní hodnocení

Pro naléhavé rodinné důvody může ředitel věznice přerušit odsouzenému výkon trestu až na 10 dnů během kalendářního roku.² Při rozhodování o návrhu ředitel věznice uváží, zda lze důvodně předpokládat, že odsouzený povolení opustit věznici nezneužije.³

1 Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

2 Ustanovení § 56 odst. 2 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

3 Ustanovení § 17 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 46/2017, o postupu při přerušení výkonu trestu odnětí svobody nebo trestního opatření odnětí svobody, opuštění věznice v souvislosti s návštěvou nebo programem zacházení a povolování účasti odsouzených na akcích konaných mimo věznici.

Při využívání jednotlivých institutů pobytu odsouzených mimo věznici musí být k odsouzeným přístupováno individuálně a k jejich aplikaci lze přikročit teprve v případě, že nelze důvodně předpokládat možná bezpečnostní rizika související s opuštěním věznice (např. páchání další trestné činnosti, zneužití možnosti opuštění věznice apod.). Při hodnocení bezpečnostních rizik by měla věznice vycházet především z chování odsouzeného a z hodnocení odborných zaměstnanců, kteří s odsouzeným pracují.⁴

Stěžovatel je zařazen do věznice s ostrahou do oddělení se středním stupněm zabezpečení. Z návrhu vychovatele na přerušení výkonu trestu je patrné, že stěžovatel je zařazen na pracoviště s volným pohybem mimo věznici, navštěvuje aktivity programu zacházení, dlouhodobě plní program zacházení, doposud byl jednou kázeňsky odměněn, je zařazen do první skupiny vnitřní diferenciaci a má funkční sociální zázemí – pravidelný kontakt s družkou i dětmi. Z vyjádření zástupce ředitele Věznice Odolov pak vyplývá, že stěžovatel je ve výkonu trestu již potřetí a v současné době vykonává trest za trestný čin zanedbání povinné výživy.

Vzhledem k tomu, že rozhodnutí ředitele o neschválení povolení opustit věznici neobsahuje žádné odůvodnění, mohu o důvodech zamítnutí návrhu pouze spekulovat. Z uvedeného hodnocení vychovatele, s ohledem na trestnou činnost, pro kterou je stěžovatel ve výkonu trestu, a vzhledem k tomu, že žádný z členů odborné komise nenamítal nemožnost povolení opustit stěžovateli věznici z toho důvodu, že by u něj hrozilo bezpečnostní riziko, dovozují, že ředitelova úvaha o neschválení přerušení trestu nebyla vedena nebezpečností stěžovatele. Naopak mám za to, že ředitel rozhodl na základě doporučení odborné komise a s přihlédnutím k názorům členů odborné komise, že v případě stěžovatele nejde o naléhavé rodinné důvody.

Vyvstává tedy otázka, zda lze hodnotit operaci družky, resp. nemožnost zajištění péče o děti, jako naléhavý rodinný důvod, odůvodňující schválení nebo neschválení povolení opustit věznici.

Komentář k výkonu trestu odnětí svobody uvádí, že „naléhavými rodinnými důvody mohou být náhlé závažné onemocnění, úraz či úmrtí v rodině, návštěva umírajícího blízkého, přírodní katastrofa (např. požár, povodeň), která postihla obydlí odsouzeného a **jež vyžaduje jeho pomoc** při odstraňování ničivých následků, popř. potřeba okamžitého řešení jiné naléhavé a závažné situace, která **vyžaduje osobní přítomnost odsouzeného**. Jedná se tedy zejména o skutečnosti, které hluboce zasahují do citových vztahů odsouzeného k členům rodiny, popř. k nejbližším příbuzným, a které zároveň vyžadují neodkladnou přítomnost obviněného.“⁵

Situaci zajištění péče o děti během operace družky stěžovatele byla řešitelná i bez osobní přítomnosti stěžovatele umístěním dětí do některého ze zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě žádosti družky odsouzeného.⁶ Lze však předpokládat, že děti by i s ohledem na svůj nízký věk (1 a 2 roky) lépe snášely péči svého otce, se kterým jsou dle

4 Zpráva o šetření veřejného ochránce práv ze dne 9. listopadu 2011, sp. zn. 2181/2011/VOP/MS, dostupné z: <http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/6350>.

5 KALVODOVÁ, Věra. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody. Komentář. In: ASPI pro Windows verze 8.0. [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12. 12. 2018].

6 Ustanovení § 42 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

vyjádření vychovatele v pravidelném kontaktu, než péči neznámých osob v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, byť po relativně krátkou dobu. V zájmu dětí by ústavní péče měla být až poslední možností. S ohledem na zájem dětí, kdy jim hrozila pouze ústavní péče, jsem přesvědčena, že situaci bylo možné vyhodnotit jako naléhavou.

Vyhodnocení situace a odpovědnost za konečné rozhodnutí o povolení nebo nepovolení opuštění věznice však nese ředitel věznice. Ředitel věznice má široký prostor pro uvážení, jak rozhodne, své rozhodnutí však **vždy musí odůvodnit**. Právní předpisy upravující výkon trestu odnětí svobody explicitně nestanoví povinnost odůvodňovat zamítnutí žádosti odsouzeného o přerušení výkonu trestu,⁷ bez odůvodnění však nelze naplnit základní zásady činnosti správních orgánů, totiž zásadu zákazu zneužití správního uvážení (legitimní cíl a nezbytnost) a zásadu legitimního očekávání. Rozhodnutí o nepovolení opustit věznici by mělo být odůvodněno tím spíše, že rozhodnutí o povolení přerušení výkonu trestu již odůvodnění obsahuje.⁸

Na základě výše popsaných zjištění a úvah jsem dospěla k přesvědčení, že se Věznice Odolov dopustila pochybení spočívajícího v absenci dostatečného odůvodnění zamítnutí návrhu na povolení opustit věznici.

D. Informace o dalším postupu

Věznice Odolov pochybila tím, že neuvedla odůvodnění v rozhodnutí o neschválení povolení opustit věznici.

Zprávu zasílám Věznici Odolov a podle ustanovení § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřila ke zjištěným pochybením a informovala mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

Zprávu zasílám rovněž stěžovateli.

Brno 4. ledna 2019

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

⁷ Ustanovení § 56 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

Ustanovení § 16 a § 17 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 46/2017, o postupu při přerušení výkonu trestu odnětí svobody nebo trestního opatření odnětí svobody, opuštění věznice v souvislosti s návštěvou nebo programem zacházení a povolování účasti odsouzených na akcích konaných mimo věznici.

⁸ Závěrečné stanovisko veřejného ochránce práv ze dne 24. srpna 2016, sp. zn. 1640/2016/VOP/PD, dostupné z: <http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/4676>.